

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM
PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

2022

MEPUTSO: 80

NAKO: Diiri tše 2½

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 26.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Badišiša ditaelo tše ka šedi pele o thoma go araba dipotšišo.
2. O se ke wa leka go bala lephephe la dipotšišo ka moka. Lebelela diteng letlakaleng la bone gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tše o ithutilego tšona lenyaga. Ka morago ga moo, bala dipotšišo tše gomme o kgethe tše o tlogo di araba.
3. Lephephe le, le arotšwe ka DIKAROLO TŠE THARO:

KAROLO YA A:	Theto	(30)
KAROLO YA B:	Padi/Dingwalotšhaba	(25)
KAROLO YA C:	Papadi/Terama/Tiragatšo	(25)
4. Araba dipotšišo TŠE TLHANO: TŠE THARO KAROLONG YA A, E TEE KAROLONG YA B le E TEE KAROLONG YA C ka tsela ye e latelago:
  - KAROLO YA A: THETO
DIRETO TŠEO DI BONWEGO: Araba dipotšišo TŠE PEDI.
SERETO SEO SE SA BONWAGO: Araba potšišo ya KGAPELETŠO.
  - KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA
Araba potšišo E TEE ya padi goba E TEE ya dingwalotšhaba.
  - KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO
Araba potšišo E TEE.
5. KGETHO YA DIPOTŠIŠO GO KAROLO YA B (PADI/DINGWALOTŠHABA) LE KAROLONG YA C (PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO)
  - Araba dipotšišo ka dipuku tše o di badilego FELA.
  - Araba potšišo E TEE YE TELELE le E TEE YA DITSOPOLWA:
    - Ge o araba potšišo ye telele KAROLONG YA B, o swanelwa ke go araba ya ditsopolwa KAROLONG YA C.
    - Ge o araba potšišo ya ditsopolwa KAROLONG YA B, o swanelwa ke go araba ye telele KAROLONG YA C.
    - Šomiša lenanetekolo/lenanetshwayatshwayo go go hlahla.
6. BOTELELE BJA DIKARABO
  - Go potšišo ye telele ya karolo ya Theto, karabo e be mantšu a 250–300.
  - Go potšišo ye telele ya dikarolo tša Padi/Dingwalotšhaba le Papadi/Terama/Tiragatšo, karabo e be mantšu a 400–450.
  - Kabo ya meputso e tla šoma bjalo ka tlhahlo ya botelele bja karabo yeo e letetšwego go dipotšišo tša ditsopolwa.
  - Balekwa ba ikemišetše go fa karabothwi ka mokgwa wa maleba.
7. Latela ditaelo tše di hwetšwago mathomong a KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE ka kelohloko.

8. Nomora dikarabo tša gago go swana thwi le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephepe la dipotšišo.

9. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.

10. Nako yeo e ukangwago:

KAROLO YA A: Metsotso ye 40

KAROLO YA B: Metsotso ye 55

KAROLO YA C: Metsotso ye 55

11. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.

DITENG**KAROLO YA A: THETO****Direto tše di bonwego: Araba dipotšišo TŠE PEDI fela go tše di latelago.**

NOMORO YA POTŠIŠO	POTŠIŠO	MEPUTSO	NOMORO YA LETLAKALA
1. 'Chris Hani'	Potšišo ye telele	10	6
2. 'A itheng?'	Potšišo ya setsopolwa	10	7
3. 'Kgarebjana ya ka'	Potšišo ya setsopolwa	10	8
4. 'Thepudi'	Potšišo ya setsopolwa	10	9

LE**Sereto seo se sego sa bonwa (Ke kgapeletšo).**

5. 'Meetse a mohuta'	Potšišo ya setsopolwa	10	10
----------------------	-----------------------	----	----

ELA HLOKO: Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya setsopolwa. Ge o arabile potšišo ye telele KAROLONG YA B/C o swanetše go araba ya ditsopolwa go tšwa go KAROLO YA C/B. O swanetše go araba potšišo E TEE KAROLONG YA B le E TEE KAROLONG YA C.

KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA**PADI: Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.**

6. <i>Badimo ba boletše</i>	Potšišo ye telele	25	12
7. <i>Badimo ba boletše</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	12
8. <i>Kgalagalo tša setu</i>	Potšišo ye telele	25	14
9. <i>Kgalagalo tša setu</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	14

GOBA**DIKANEGELOTŠHABA: Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.**

10. <i>Todi ya batlogolo</i>	Potšišo ye telele	25	16
11. <i>Todi ya batlogolo</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	17

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO**Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.**

12. <i>O iphihletšeng?</i>	Potšišo ye telele	25	19
13. <i>O iphihletšeng?</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	19
14. <i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ye telele	25	22
15. <i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	22
16. <i>Lehufa</i>	Potšišo ye telele	25	24
17. <i>Lehufa</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	24

***ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya ditsopolwa. O se ke wa araba dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša ditsopolwa.

LENANETEKOLO/LENANETSHWAYATSHWAYO

Dira leswao la (✓) go lenanetekolo le le latelago go kgonthišiša ge e ba o latetše ditaelo gabotse.

KAROLO	NOMORO YA DIPOTŠIŠO	PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO	TSHWAYO (✓)
A: Theto (Direto tšeo di bonwego)	1–4	2	
A: Theto (Sereto seo se sa bonwago)	5	1	
B: Padi (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa) GOBA	6–9		
B: Dingwalotšhaba (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa)	10–11	1	
C: Papadi/Terama/Tiragatšo (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa)	12–17	1	
<p>*ELA HLOKO: Mo KAROLONG YA B le C, hlokomela gore o arabile potšišo E TEE ye telele le E TEE ya setsopolwa. O ka se arabe dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša ditsopolwa.</p>			

KAROLO YA A: THETO**MONTSHEPETŠABOŠEGO – M Mamabolo****DIRETO TŠEO DI BONWEGO**

Araba dipotšišo TŠE PEDI fela.

POTŠIŠO YA 1: POTŠIŠO YE TELELE

Ahlaahla ka fao sereti se šomišitšego **kgetho le tirišo ya mantšu** seretong se. Botelele bja karabo e be mantšu a 200–250.

CHRIS HANI – MJ Mojalefa

- 1 E hlabile fase ka lenaka ye kgolo;
- 2 Mokgapamogolo o wele tuu! Ka lefase
- 3 Dithaga ka fase tša lla bošagašaga;
- 4 O ile morwa' Hani, o ile.

- 5 Go bile bjalo le go yena,
- 6 A išwa tľhabong a hloka molato;
- 7 Le ge a šikere le a rena mahloko;
- 8 A šitwa go pharela Golgotha ka kua!

- 9 Bahlokakhutšo ba mo nyaka,
- 10 Ba mo nyaka, ba mo nyaka,
- 11 Ba mo nyaka, ba mo hwetša,
- 12 Ba mo hwetša go sa gopola motho;
- 13 Sellomadi sa thenkgollwa le ke bahlapetši;
- 14 Ba gagwe ba lla keledimothopo;
- 15 Naga ya gešo ya tsenwa ke poifo,
- 16 Gwa šašarakana, gwa nkgga go se go bole;
- 17 Khutšo ya tsenwa ke poifo le tlepane.

[Letl. 51–52]

[10]

POTŠIŠO YA 2: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Bala ditemanatheto tše ka tsenelelo le tsinkelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

A ITHENG? – ME Ngake

- 1 A itheng banešo Yogodimo,
- 2 Gobane a le fa, le a belaela;
- 3 A le kuna, le a hlobaela?

- 4 A itheng Yogodimo banešo
- 5 Gobane a le phediša, le a lla;
- 6 A le sesefaletša bophelo, le a lla?

- 7 A itheng banešo Yogodimo
- 8 Gobane a le fa molao, le a o tshela;
- 9 A se le fe, le a hlobaela?

- 10 A itheng Yogodimo banešo
- 11 Gobane a le nešetša tša matlorotloro le a lla;
- 12 A le tlišetša komelelo le a ratharatha?

- 13 A itheng Yogodimo banešo
- 14 Gobane a tliša phišo, ra lla phišo;
- 15 A re tlišetša go tonya, ra buša ra lla go tonya?

[Letl. 67–68]

- 2.1 Sereti se dirišitše thekniki efe ya theto ka lentšu le 'banešo'? (1)
- 2.2 Tsopola morumokwano wo o gatelelago kgopolo ya go se kgotsofale ga batho seretong se. (1)
- 2.3 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša sebopego sa ka ntle sa sereto se o lebeletše ditemanatheto. (2)
- 2.4 Ngwala dikgopolokgolo TŠE PEDI tše di tšweletšwago ke temanatheto ya 2 le 3. (2)
- 2.5 Efa mehola YE MEBEDI ya sešura bjalo ka ge se tšwelela mothalotheotong wa 3. (2)
- 2.6 Na ke maikutlo a mohuta mang ao a go aparelago ge o bala sereto se? Fahlela karabo ya gago. (2)

[10]

POTŠIŠO YA 3: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Bala ditemanatheto tše ka tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

KGAREBJANA YA KA – LI Masenya

- 1 Ka diatla ke go bekile o ngwetši ya ka,
- 2 Ka ga ka mpa ke tla itia ka lenono ka tsatsanka,
- 3 Ka etša masogana ka ja koto ka ngwetši ya ka,
- 4 Ka ikhwetša ke le mmasebotsana ke eja mphufutšo wa phatla ya ka,
- 5 Ke re ke sepela le mekgotha gwa itshwara mahlaa.

- 6 Ke sepela nke ga ke ithome o ntlhatswitše bjalo ka lesea,
- 7 Ka ditlolo o mphinthile kgarebe twešamasogana,
- 8 Wena kgarebe ya ka ke a go rata o nkalela a borutho malao,
- 9 Wena ka wena mahlong a batho ke na le mahlo a manyabonyabo,
- 10 Ke kgale o nkgana lehono ke a go leboga o ntlhokometše ka kganyogo.

- 11 Ka leselaphuthiana o nntšha noga maleng,
- 12 Ge le swara dithaba ka morago wa mpha tša go se fahle teng,
- 13 Ka lota gore e be sefihlolo sa ka moso,
- 14 Ruri o se mphuralele ka šala ke ikgonere ka bjona bogotoko,
- 15 Ka tla ka fetoga seebela mokhora wo o mphago wona wa mphetogela lepogo.

- 16 Makgarebe ge a ka kgoba morwa waka le morwedi ba ka nyala wena,
- 17 Mohlang ke melago a mararo ba ipatolla ka wena,
- 18 Malapeng a bona ba tlapa bja go kgwahla bodupa,
- 19 Malaong ba tsena ka tše di bipetšwego dimpa,
- 20 Mesong ba se go hlale o ka tla wa bolawa ke bodutu.

[Letl. 145–146]

- 3.1 Tsopola methalotheto ye e nago le kgopolotšweledi temanathetong ya 1 o be fe tirišo ya yona. (2)
- 3.2 Akaretša diteng tša ditemanatheto tša 2 le 3 ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 3.3 Laetša poeletšo methalothetong ya 16–18 o be o hlaloše gore ke ya mohuta mang. (2)
- 3.4 Laetša ka mo sereti se dirišitšego sekai seretong se. Fahlela karabo ya gago o lebeletše temanatheto ya 2. (2)
- 3.5 Ahlaahla moya wo o fokago seretong se. Fahlela karabo ya gago. (2)

[10]

POTŠIŠO YA 4: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Badišiša sereto se ka tlhokomelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go se latela.

THEPUDI – PM Mashilo

- 1 'Kgomo e a tshwa!
- 2 'E gangwa ke mang?'
- 3 'E gangwa ke nna Thepudi mothontshororo,
- 4 Thepudi ke mothomatepetepe motho wa go tsošološa madiba.
- 5 Ke motšofe ke tšofetše wa go wela kgwahlana
- 6 Fela ge e le bjang ke ja bjo botalatala bokamohlaka,
- 7 Gobane bja go hlabja ke naka bo ka ntsentšha mokgohlwane.

- 8 Ge o ekwa ba re nna Thepudi ke sejato
- 9 Mathaka a bone ge ke a amoga makgarebe,
- 10 Ke tloga ke a šupa ka la ka leleduntsobokwana,
- 11 Yona thitelwanaboreletšana lerita la makgwathasawane,
- 12 Lerita le llogo megopo ya bommagomosadi fela.

- 13 Le se nnyatšeng mmele go šošobana lena makgarebe,
- 14 Khudumphato ke fa motšhaotšhele
- 15 Go nna wa re o tloga wa be menotosi o itokonya leboelela,
- 16 O tloga o etša katse selo sa maruthorutho.

- 17 Ge a nkwera masogana
- 18 A re nna ke ba sepela ka fase bokathete,
- 19 E le ge a re mereana ke šomiša ya go utla maebana.
- 20 Nna ke bjalo ka kgotlaomone ke phala ba bantši,
- 21 Ke tloga ke phala ba bantši ba dilete mankgaleraga.
- 22 Ka selotwapotleng le gona ke a fologa
- 23 Gobane wena o sa fologego lesogana,
- 24 Ka mahlo o tla ja go bona,
- 25 Wa šebetša ka go nyama menyamo.'

[Letl. 130]

- 4.1 Tsopola dibokantšu TŠE PEDI tšeo di tšweletšago seemo le sebopego sa Thepudi go tšwa temanathetong ya 1. (2)
- 4.2 Efa tlhalošothwii ya methalotheto ya 6 le 7 go ya le ka fao e dirišitšwego ka gona seretong se. (2)
- 4.3 Hlaloša tirišo ya tshwantšhanyo mothalothetong wa 20. (2)
- 4.4 Ke kgopolo efe ye e tšweletšwego ke methalotheto ya 22–25? (1)
- 4.5 Hlaloša ka mo sereti se tšweleditšwego mohuta wo wa sereto ka ntlha E TEE. (1)
- 4.6 Akanya maikutlo ao a aperetšego sereti seretong se, o be o fahlele karabo ya gago. (2)

[10]**LE**

SERETO SEO SE SEGO SA BONWA (KE KGAPELETŠO)**POTŠIŠO YA 5: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****LENGWANE LA LEŠOBORO – MB Molatedi**

Lekodišiša sereto se gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go se latela.

MEETSE A MOHUTA – PJ Sebola

- 1 O meetse a mohuta mang?
- 2 O reng o hloka leraga?
- 3 O meetse a mohuta mang,
- 4 O sa llogo segwagwa?
- 5 Bokubu le bokwena ba a go tšhaba.
- 6 Banna ba re go go galampela,
- 7 Malapa a thubega ka bonako,
- 8 Mahu a mafahlogelo wa baka,
- 9 Digotlane tlala wa bolaiša,
- 10 Wena meetse a mohuta.
- 11 Bomantepane ge ba go ukametše,
- 12 Maitshwaro ke a o ba hlokišago,
- 13 Gobane ka notwana o ba rothotha,
- 14 Dintepana tša bofologa motšhaotšhele,
- 15 Wena meetse a mohuta.
- 16 O bolaile bokamoso bja bafsa,
- 17 Bangwe le mejako ya dikolo o fapantše,
- 18 Bangwe dišepining o ba lahliša ngana,
- 19 Moo šeleng e phurwago bokapongpong,
- 20 Wena meetse a mohuta.
- 21 O e thekgile ekonomi ya naga,
- 22 Le ge malapa o phušola.
- 23 Le ge o phediša
- 24 Bontši o lebiša lebitleng,
- 25 Wena meetse a mohuta.
- 26 Maloba o fapantšhitše Lekau le wa gagwe mokutwana,
- 27 Ka bona a kokotela wa yo mongwe motlakakgomo,
- 28 Yo le yena a bego a ikhoretše,
- 29 Hlaba ya ba yeo a belegago
- 30 Ka lebaka la gago
- 31 Wena meetse a mohuta.
- 32 Nna nka se go nwe,
- 33 Ke tšhaba le a gago madulo.
- 34 A gago maitshwaro hleng a bodile?
- 35 Tša gago ditiro hleng di befile?
- 36 Ditlamorago tša gago ke boitsholo gosasa,
- 37 Wena meetse a mohuta.

[Letl. 39–40]

- 5.1 Efa thekniki ye e dirišitšwego mothalotheong wa 2 o be o fe le tirišo ya yona. (2)
- 5.2 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša sebopego sa ka ntle sa sereto se o lebeletše methalotheto. (2)
- 5.3 Laetša ka mo sereti se dirišitšego tlhalošo ya go iphihla go tšweletša tshwantšhokgopolo methalothetong ya 18 le 19. (2)
- 5.4 Na molaetša wa sereto se ke ofe? Fahlela ka ntlha E TEE. (2)
- 5.5 Ka dintlha TŠE PEDI ahlaahla ka fao sereti se tšweleditšego thekniki ya mothofatšo temanathetong ya mafelelo. (2)
- [10]**

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA. Ge o arabile ya ditsopolwa KAROLONG YA B gona araba ye telele KAROLONG YA C. Ge o arabile ye telele KAROLONG YA B gona araba ya ditsopolwa KAROLONG YA C.

POTŠIŠO YA 6: POTŠIŠO YE TELELE**BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele**

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

Re alele tshekatsheko ye e kgodišago ya **thulano** pading ye.

[25]**POTŠIŠO YA 7: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele**

Badišiša setsopolwa sa A le sa B ka tlhokomelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA A

'Ka tate a ntswetše! Le dio ba dilo fela bobedi bja lena. Le ka mpolaya la re ga se le mpone. Le be le homotše ka taba e kaaka?'

'Tshwarelo Mminašoro, nna ke be ke re le di humane ka Mothofela ka gore ba fihletše go yena ge ba goroga.'

'Bjale o re o tla ikgata mohlala Mohlaloga?'

5

'Ee, thobela. O tshwele lona leo ge a etšwa ka sefate.'

'Mma'bo. Ruri o šalela fela go šaetša ka mo gae ka mo. Nkatoge!'

'Tau ya mariri segatakaboya.' Gwa realo mokgekolo MmaPilošamadiba a bile a kopakopa ge a široga felo fao.

Ga se ka phošo ge mosadi yoo wa batho a be a kgopša ke lefela ge a široga pele ga monna yola wa gagwe. Kgoši Pilošamadiba ge a befetšwe o be a swana fela le muši wo bokaone e lego go ikalafa ka go o katoga.

10

'Mabina ...!' Gwa realo Kgoši Pilošamadiba a hwibiditše mahlo ge a bitša mokgomana yo mongwe wa gagwe wa mošate.

'Thobela Mminašoro, sebata sa mariri!'

15

'Tlogela go ntoutela o ntshenyetša sebaka.'

'Rragobatho, thobela.'

'Na o a di tseba tšeo ke fetšago go di kwa?'

'Aowa, ke dife tšeo bjale sebata sa mariri?'

'Ee, o ka se di tsebe le gatee ka gore le šalela fela go pompala mo kgorong mo. Yola Mothofela yena o kae?'

20

'Ke tla mmitša a goroge gona bjale, thobela.'

Mothofela o rile go bitšwa fale a bile a botšološwa ka ga ketelo ya Kgoši Manamela kgorong yeo, selo se se botse sa go phala le tšhwene ka bobotse ya ba ge Mothofela a tseba tšohle ka ga ketelo ya Kgoši Manamela kgorong yeo letšatšing lona lela la maloba.

25

[Letl. 16–18]

7.1 Laetša seo se hlotšego thulano yeo e tšwelelago setsopolweng se.

(1)

7.2 Efa molaetša wa setsopolwa se o be o o fahlele.

(2)

- 7.3 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša mohola wa poledišano gare ga Mabina le Kgoši Pilošamadiba setsopolweng se. (2)
- 7.4 Na diteng tša padi ye di nyalelana bjang le bokantle bja yona? Thekga karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (3)
- 7.5 Hlaloša ponelopele ya gago mabapi le diteng tša setsopolwa se. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 7.6 Ahlaahla moya wo fokago setsopolweng se. Fahlela karabo ya gago. (2)

LE**SETSOPOLWA SA B**

... Ruri go ikgonara ga Seritša ka nnete go be go mo loriša ditoro tša mosegare le go mo edimoša kgafetšakgafetša. Ditau o be a gapeletšwa go tšea ona maikarabelo mo o ka rego ke yena ngwana wa maabane. Ge eba o be a se a potwa ka maweng Ditau yo, gona rena ruri ga re sa tseba. Aowa, motho re mmotša a eswa kobo ge a eswa mmele ke wa gagwe. 5

Bao di bego di ba loma ka gona go ba mahlaku a mabapi ebile Senyama le Makgabo. Bakgalabje ba ba tlogile ba šalane morago ge ba etšwa ka lesoro la kgoro gomme ba leba mo ba tsebago gore ba tla humana Ditau a kwaetše gona.

Ba rile go mo hwetša gwa re Senyama a re:

'Ditau ngwana Tlhantlhagane yešo!' 10

'Bagolo ba ka. Tlang natšo ke theeditše.'

'O reng o neela dinonyane seroto seo se tletšego peu ya setšhaba?'

'Le ra bjang bjale bagolo ba ka?'

'O a tseba gore Kgokolo malome'ago ke Monareng, ka fao a ka se eme pele ga Bakone le gatee. Ge o sa rate go buša setšhaba se sa Bakone, o reng o sa lese bana ba yola rangwane'ago Rašuwu ba upša ba etša tatabo ba fela ba go swaretše setulo? Re lapile go šwahlelwa ke Kgokolo kgorong ya Bakone e se yena wa 'ntšhi dikgolo.' 15

'Bjale le reng le sa botše yena ka noši?'

'Mahlo a motho ga se a mpša.'

'Bjale le be le re nna ke dire eng?' 20

'Seo nkabego o se dirile kgale maloba.'

'Ke sefe sona seo sa go hloka leina?'

[Letl. 120–121]

- 7.7 Efa dintlha TŠE PEDI go tšwa setsopolweng tšeo di utollago semelo sa Ditau. (2)
- 7.8 Ke eng seo se utollago gore ditiragalo tša setsopolwa se ke tša tikologo ya segologolo? (1)
- 7.9 Efa o be o hlaloše mohlohleletši pading ye. (2)
- 7.10 Laetša o be o hlaloše ka mo mongwadi a tšweeditšego thekniki ya tekolapejana setsopolweng se. (2)
- 7.11 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao mongwadi a dirišitšego kgegeophetogi ka gona pading ye. (2)
- 7.12 Utolla morero wa padi ye. Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (3)

[25]

POTŠIŠO YA 8: POTŠIŠO YE TELELE**KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**

Re alele tshekatsheko ye e kgodišago ya **thulano** pading ye.

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 9: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**

Lekodišiša ditsopolwa tše gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA C

'O se leke mogwera, wa tsoga o tshepile monna.'

'Fao ga ke eme le wena Mphapantšhi. Gape ga se gore banna ka moka ...'

'Wena ga o tsebe selo Keletšo. Botšiša rena, re maho ao a tšwago pitšeng. Selo se go thwego ke monna re se tseba go thoma ka mokhwi, go phuleletša thoko tše!'

'O ka ba o le leho le le tšwago pitšeng ga ke gane, eupša o hlokomele gore ge yo Molatelo a re botša taba tša gagwe o tsoma maele a go mo agiša. Motho yo o rata mogatšagwe, goba kgane ke bolela maaka mogwera?'

5

'Gona go bjalo.'

'Bjale mpošše, ke eng seo se dirago gore o gopole gore monna wa gago o ratana le basadi ba bangwe?'

10

'Go bolela therešo, nka se se šupe ka monwana. Ke no kwa ke sa mo tshepe, gomme mo nakong tše dintši ke no kwa a ntšhišimiša.'

'Nnaena ke re monna o se mo leme ka go mo phophothela le go mo rapeletša tše o ka rego o go swaretše bophelo.'

'Etse o naye?'

15

'Mang?'

'Monna?'

'Ke iša kae ka monna? Ke a itšhomela, kgwedi ye nngwe le ye nngwe ke amogetšwa moputso wa go nkgotsofatša – ke tla re ke hloka eng?'

'Polelwana tša gago ga di agiše Mphapantšhi. Se re go bona wena o sa iše felo ka monna, wa hlahlelela bao ba išago felo ka bona ka maele a go tšwa tseleng.'

20

'Go fo swana, banna ga ba fapane le diphoofolo!'

'Wena o di kwa bjang taba tšekhwi tša Mphapantšhi?'

'Hai! ga ke tsebe ruri.'

[Letl. 57–58]

- 9.1 Laetša seo se hlotšego thulano ye e tšwelelago setsopolweng se. (1)
- 9.2 Efa molaetša wa setsopolwa se o be o o fahlele. (2)
- 9.3 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša mohola wa polelo ya mathomo ya Keletšo le ya bobedi ya Molatelo setsopolweng se. (2)
- 9.4 Na diteng tša padi ye di nyalelana bjang le bokantle bja yona? Thekga karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (3)
- 9.5 Hlaloša ponelopele ya gago mabapi le diteng tša setsopolwa se. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 9.6 Ahlaahla moya wo fokago setsopolweng se. Fahlela karabo ya gago. (2)

LE

SETSOPOLWA SA D

'Ke be ke sa beegile maaroganong, ke sa tsebe gore ke tšee ka efe tsela. Le gona ke be ke sa bone e le taba ye botse gore a re a sa robetše bookelong ka baka la dikgobalo, ke be ke bolela ...'	
'Aowa, ke a go kwešiša. Bjale mpotše, o rile ge o mmotša gore o tseba ka bolwetši bjoo bja gagwe a reng?'	5
'E le ge a be a ka reng? O thomile ka go befelwa, eupša ge re eya natšo le nna ke leka go mo laetša mabaka a feleletša a beile maswafo fase.'	
'O rile ke ka lebaka la eng a be a sa go botše?'	
'Tabana tša ntshe o ka se di kgolwe monna Tumpu, gape o re yena o be a boifa gore ge a ka mpotša nka mo hlala. Taba ya go nkweša bohloko ke gore nako tše ka moka ge a be a eya tletlolo le tlase a leka go lwantšha bolwetši bjoo, nna ke be ke sa lemoge selo.'	10
'Ga o sedupe thaka, o be o tla tseba bjang ge yena a be a sa go botše?'	
'Ke be nka se tsebe, eupša bjalo ka monna wa gagwe yoo a lalago a apolana le go apešana mapai le yena ke be ke swanetše go no kgathola moswa gore se sengwe se dutše ka go feama.'	15
'O se ithweše molato, go be go se se o ka se dirago. Bjale mpotše, taba ya gago le Fiona o tla ba wa mmotša yona?'	
'Ka botša mang?'	
'Molatelo.'	20
'Hei! Ga ke kgolwe gore nka leka ka re poo! Gape a ka gopola gore ...'	

[Letl. 136–137]

- 9.7 Efa dintlha TŠE PEDI go tšwa setsopolweng tšeo di utollago semelo sa Mojagobedi. (2)
- 9.8 Ke eng seo se utollago gore ditiragalo tša setsopolwa se ke tša tikologo ya sebjalebja? (1)
- 9.9 Efa o be o hlaloše mohlohleletši pading ye. (2)
- 9.10 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka mo thekniki ya tekolapejana e tšweleditšwego ka gona pading ye. (2)
- 9.11 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao mongwadi a dirišitšego kgegeophetogi ka gona pading ye. (2)
- 9.12 Utolla morero wa padi ye. Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (3)

[25]**GOBA**

DINGWALOTŠHABA

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA.

POTŠIŠO YA 10: POTŠIŠO YE TELELE**TODI YA BATLOGOLO – MA Makgopa, BMT Makobe le AP Nkadimeng**

Ahlaahla morero wa dingwalotšhaba tša ka tlase:

- 10.1 Nonwane – AP Nkadimeng
- 10.2 Diema – NI Phala le AP Nkadimeng
- 10.3 Dithai – NI Phala le AP Nkadimeng
- 10.4 Koša – MT Makobe

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

NONWANE**MMADILLO O LLELANG – AP Nkadimeng**

E rile e le nonwane!
Keleketla!

Kgalekgale mola maswika a sa tematema go be go na le mosadi yo mongwe a hloka bana. E be e le yena fela motseng wa gabo yo a se nago bana. O be a fetogile selo sa go bapadiša motseng wa gabo. Mang le mang ge a mmona o be a hiralala ka disego ba mo tšea bjalo ka motho yo a sego a felela. Mmadillo o be a dula motseng wa Marakane ga Kgoši Magapu. 5

[Letl. 15]

DIEMA

- Legolehubedu ga le hloke seboko.
- Lebadi la monna yo mongwe ga le segwe.

[Letl. 163 le 166]

DITHAI

- Thai! Ntsho ya mathudi.
- Thai! Mmutla wa tsena ka kgoro banna ba šašakanya maledu.

[Letl. 175 le 177]

KOŠA**MAINAMOLOGO – MT Makobe**

- 1 Mainamolo ... ga, mmagwe ke moloji!
- 2 Ke moloji wa dithuri, owe ...!
- 3 Mmagwe ke moloji!
- 4 Mainamolo ... ga, mmagwe ke moloji!
- 5 Ke moloji wa dithuri, owe ...!
- 6 Mmagwe ke moloji!
- 7 Mmagwe ke moloji!
- 8 Mmagwe ke moloji!

[Letl. 146]

[25]

POTŠIŠO YA 11: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**TODI YA BATLOGOLO – MA Makgopa, BMT Makobe le AP Nkadimeng**

Bala setsopolwa sa E le sa F ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA E**TŠHWENE KE MOTHO, GA E BOLAWÉ! – BMT Makobe**

Nonwane, Nonwane!
Keleketla!

Kgalekgale go be go na le monna yo mongwe kua nageng ya Mapulaneng. Lapa la gagwe e be e se lapa fela ka ge le be le rareditšwe ka mafata a makoto le mehlare yeo a bego a e bjetše. Go leka go hlodimela ka gare ga legora leo, e be e dio ba go kopana le leswiswi la poo. Yena o be a dula le bana ba bantši bao a bego a ba bitša gore ke ditlogolwana tša gagwe felafela. Mokgekolo wa gagwe o be a se a ka a bonwa ke motho le ka letšatši le tee. Bontši bja baagi ba be ba feditše ka la go re ga a na mokgekolo. Seo se bego se makatša ke gore o be a na le tšhetšherane ye ntšintši ya bana. E be e tloga e le moretha wa mašumane, ba iphelela ka go lelekišana, go namela mehlare le go šiašiana, re sa lebale le go gola ditšie. Mokgalabje yena o be a iphelela ka go tsoma diphoofolo lešokeng. O be a tloga ka masa gomme a boe ka dinako tša go bulela dikgomo gomme a boelele gape ka meriti. Yena ka nama o be a se na dikgomo. Se se lego gona ke gore e be e re ge a boa mantšiboa goba bošego, a boe a robja ke ye nngwe ya diphoofolo tša naga, bontši bo sa phela. Ge e be e se phoofolo, o be a robja ke medu, matlakala, dikotana le digwere tše dingwe.

[Letl. 57]

- 11.1 Tsopola fomula ya matseno a nonwane ye. (1)
- 11.2 Efa tiragalo e tee yeo e utollago tikologo ya segologolo setsopolweng se. (1)
- 11.3 Ka dintlha TŠE PEDI efa semelo sa monna wa Mapulaneng go ya ka setsopolwa se. (2)
- 11.4 Ntšha dikgopolokgolo tša nonwane ye ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.5 Nonwane ye ke ya mohuta mang? Tiiša karabo ya gago. (2)
- 11.6 Ponelopele ya gago ke efe mabapi le sephetho sa kgoši sa go romela masogana kua ga monna wa Mapulaneng? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.7 Molwantšhwa wa nonwane ye ke mang? Tiiša karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 11.8 Ka dintlha TŠE THARO hlatholla tema ye e kgathwago ke moanegi nonwaneng ye. (3)

LE

SETSOPOLWA SA F**MAPHUNGUBWE (MOŠATE WA MATHOMO WA TLHABOLOGO, KGWEBO LE BOTHO) – BMT Makobe**

- 1 Ke thaba sekatafolo moeding wa dinokakgolo tše pedi,
- 2 Limpopo le Shashe, noka tša badimo le Modimo,
- 3 Magahlanong a dinagabotse tša Afrika ya ka Borwa;
- 4 Moo di nošanago meetse a mokgako gona,
- 5 Moo di botšišanago wa mesepelo meetseng di fetilego,
- 6 Moo di rerago tselakgolo, tselatelele monepenepe,
- 7 Go thulamela lebaleng la naga ya Mozambique,
- 8 Go be go fihlelela di re ka lewatleng la India, phuu ..., šwalala ...!

- 9 Ke thababotse, thaba mpatlakana
- 10 Mola dithaba bontši di tumile ka hlogo tša dintsutswana,
- 11 Ke thaba sereledi, bodula magošimagolo a bohlale bja go hlompha tlhago,
- 12 Ke thaba sebopša ka gauta, tshipi le koporo,
- 13 Thaba seduladithakgathakga tša basadi ba diroto,
- 14 Bomma badiri ba dipheta tše bekenyago wa dinaledi le letšatši,
- 15 Thabakgolo selotaphiri tša bohlale bja Mafrika,
- 16 Boruatšhukudugauta ya dimaka, dimakatša ditšhabatšhaba.

- 17 Go wena go phetše bagale ba bohlale bja ngwedi le dinaledi,
- 18 Ka ge bja letšatši bo be bo ka re tološa,
- 19 Go wena go phetše mehlobohlobo ka leratorato la Seafrika,
- 20 Go wena go tswetše kgwebišano ya Maindia, Machina, Maphesia, Maegepete le Bathobaso,
- 21 Go wena go ruilwe maphoofolo ohle a emelago Afrika sefaleng sa botse bja tlhago lefaseng,
- 22 Mola melapong ya gago go huba moja wa temo,
- 23 Bana ba gago ba ipshina ka maswetheswethe a mokhora,
- 24 Ba thekerekiša theka lenanana, sethabiša pelo tša boratedu.

[Letl. 91–92]

- 11.9 Ka dintlha TŠE PEDI laetša ka mo sereti se dirišitšego mothofatšo temanathetong ya mathomo. (2)
- 11.10 Ka dintlha TŠE PEDI akaretša kgopolo yeo e tšweletšwago ke methalotheto ya 15 le 16. (2)
- 11.11 Hlaloša sebopego sa ka ntle sa sereto se o lebeletše ditemanatheto. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.12 Na sereto se ke sa mohuta mang? Tiiša karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 11.13 Akanya maikutlo ao a aparetšego sereti seretong se. Fahlela karabo ya gago. (2)

[25]**PALOMOKA YA KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA. Ge o arabile ya ditsopolwa KAROLONG YA B gona araba ye telele KAROLONG ye. Ge o arabile ye telele KAROLONG YA B gona araba ya ditsopolwa KAROLONG ye.

POTŠIŠO YA 12: POTŠIŠO YE TELELE**O IPHIHLETŠENG? – LT Maphoso**

Sekaseka **thulaganyo** ya papadi ye o lebeletše diponagalo tše di latelago:

- 12.1 Kalotaba
- 12.2 Phekgogo
- 12.3 Sehloa
- 12.4 Tlemollo ya lehuto

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 13: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****O IPHIHLETŠENG? – LT Maphoso**

Bala setsopolwa sa G le sa H ka kelohloko gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA G

	Ka ntle	Mosegare	Mokgotheng
HLOGI:	A! Rebone mogwera, o bontšha o thabile kudu lehono.		
REBONE:	<i>(O thabile)</i> Kudu, Hlogi.		
HLOGI:	Etle natšo. O humane lesogana le lefsa na?		
REBONE:	Ke išana kae le banna ke sa le kaakana nna? Ke humane tšhelete ya 5 go nngwadiša, mogwera.		
HLOGI:	O se realo, Rebone.		
REBONE:	Morutiši Kgoroši le Moruti Shai ba nnyaketše tšhelete ya go nngwadiša sekolong. Ke moithuti bjale.		
HLOGI:	Re a go lebogiša ka mahlatse a gago, mogwera. Le nna ke tla ba le 10 mogwera yo a tšwago gae. Bjale o ya go dirang, mogwera?		
REBONE:	Ke be ke nyaka go yo dira <i>Psychiatrist</i> gore ke kgone go tlo sekamolla hlogo yela ya tate.		
HLOGI:	Hleng o re o be o nyaka go e dira? O thibelwa ke eng? <i>(Golla mogala)</i>		
REBONE:	Mašeleng a ba nnyaketšego, a mpalediša seo. 15		
HLOGI:	Araba sellathekeng se sa gago.		
REBONE:	Hallo.		
SARINKI:	<i>(Filthara)</i> Ke Sarinki, mogadibo.		
REBONE:	<i>(O tenegile)</i> He! Sarinki, ke go thuša ka eng?		
SARINKI:	Ke be ke re na o sepetše bjang ka mašeleng ale a gago a go go iša 20 sekolong?		

REBONE:	O a tseba ke eng, Sarinki. Ke be ke kgopela gore ditaba tša ka tša sekolong o di tlogelele nna le bagešo.	
SARINKI:	Rebone, Na o bolela bjang? Gape le nna ke wa geno.	
REBONE:	Gape Buti Benjamene ga se a go nyala (<i>O tima mogala</i>)	25
HLOGI:	Ao, Rebone, na o reng o kgaola mogala wa Sarinki?	
REBONE:	(<i>O a selekega</i>) Sarinki o tlwaela lapa la gešo gampe. O ganwa ke go leswa.	

[Letl. 34]

- 13.1 Bontšha ditšhupasefala tša:
- 13.1.1 Go tšweletša maikutlo a lethabo. (1)
- 13.1.2 Go hlaloša tiragalo. (1)
- 13.2 Hlaloša thuto yeo re e hwetšago poledišanong ya Rebone le Hlogi setsopolweng se. Fahlela karabo ya gago. (2)
- 13.3 Ditiragalo tša setsopolwa se di diragala tikologong ya mohuta mang? Thekga karabo ya gago. (2)
- 13.4 Na molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Thekga karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 13.5 Nyalantšha leina la papadi ye le diteng tša yona. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 13.6 Na morero wa papadi ye ke ofe? Fahlela ka ntlha E TEE. (2)

LE**SETSOPOLWA SA H**

BENJAMENE:	O reng? Bolela re kwe, moitshwarahlephi tena! O a ntšhišimiša, o a tseba!	
SARINKI:	(<i>Ka pelobohloko</i>) Benjamene le wena Rebone, ke rata go le kgopela tshwarelo ye e menaganego.	
REBONE:	Tshwarelo ya eng o dirile ka boomo?	5
SARINKI:	Taba ye e a ntša. Ke nna ke šašarakantšhitšego bophelo bja lena. Ke bile le megabaru ya go rata tšhelete ka kwana le tatagolena.	
BENJAMENE:	Ke gore ke nnete gore ngwana yo wa gago ke wa tate?	
SARINKI:	Aowa, Benjamene! Ngwana yena ke wa gago. Ke ratane le Mahunela gore ke kgone go mo hunolla bongame bjola bja gagwe ka gore ke nna ke nnoši ke bego ke mo kgona.	10
REBONE:	Yeo e be e sa go ame ka selo le gatee.	
SARINKI:	E be e nkama. Ke be ke dirišwa ke lerato la ka go Rebone.	
REBONE:	(<i>O a mo latola</i>) Nna o ntlogele! Ke go hloile kudu, Sarinki.	
SARINKI:	Ke nna Mahunela a bego a kgona go mpha tšhelete. Ka tšhelete yeo ke be ke kgona go thuša Rebone ka ge Mahunela a be a mpođitše gore a ka se tsoge a mo išitše sekolong.	15
REBONE:	O be o nthuša ka eng?	
SARINKI:	Ka go go lefela dithutong tša gago.	

REBONE:	A! Sarinki, o ra gore ke wena o ... (O kgangwa ke makalo) Ke wena o ...	20
SARINKI:	Go no ba bjalo, Rebone. Mothuši wa gago ke nna. Ke nna ke go lefetšego sekolofisi, ka go fa tšhelete ya go go iša sekolong yeo Mahunela a e tšerego eupša ka mo tšeela yona gape ka go lefela <i>part-time</i> .	25
REBONE:	Aowa Sarinki. Ke be ke thušwa ke wena? Wena o thubilego lapa lešo? O ra gore le puku ye ya ka ke be ke e rometšwe ke wena?	
SARINKI:	Go no ba bjalo.	

[Letl. 112–113]

13.7 Efa tswalano gare ga:

13.7.1 Rebone le Benjamene (1)

13.7.2 Sarinki le Benjamene (1)

13.8 Bontšha tema ye e kgathwago ke pulamadibogo papading ye. (1)

13.9 Hlaloša boithekgo bja diteng tša setsopolwa se. (1)

13.10 Na dipolelo tša Sarinki di mo tšweletša e le motho wa mohuta mang setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (2)

13.11 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao mongwadi a tšweleditšego kgegeoteramatiki papading ye. (3)

13.12 Maikutlo a gago ke afe mabapi le maitshwaro a Sarinki papading ye? Fahlela karabo ya gago ka mabaka A MABEDI. (3)

[25]

POTŠIŠO YA 14: POTŠIŠO YE TELELE**NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**

Sekaseka **thulaganyo** ya papadi ye o lebeletše diponagalo tše di latelago:

- 14.1 Kalotaba
- 14.2 Phekgogo
- 14.3 Sehloa
- 14.4 Tlemollo ya lehuto

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 15: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**

Badišiša ditsopolwa tše gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA I

LENTŠU:	Mphaka! Mphaka! Se ithobatše hlwaya tsebel!	
MPHAKA:	<i>(O a lora o a bilokana o a goragora mola Hunadi yena a ile ka boroko)</i> Hmmm!	
LENTŠU:	Ke a go botša ge o ka se tliše bana bao gae ka ba bona pele ke ikela go bomakgolokhukhu o ka se lokelwe ke selo!	5
MPHAKA:	<i>(O a goelela)</i> Ijoo! Hunadi! <i>(O a robala)</i>	
LENTŠU:	O tla ebela le lefase ka moka ba go tliša. O se lebale mantšu ao a ka.	
MPHAKA:	<i>(O a phaphama o gotetša lebone)</i> Hmm, ka lahlega ruri. Hunadi! Hunadi! <i>(O a mo šišinya)</i>	
HUNADI:	<i>(O a phaphama)</i> Ke eng? O reng o tšhomile lebone?	10
MPHAKA:	O reng o ntesa ke goelela ka tsela ye?	
HUNADI:	O goelela le eng?	
MPHAKA:	Ke lorile toro ye e tšhošago.	
HUNADI:	<i>(O swerwe ke boroko)</i> Ke e bjang yeo e tšhošago?	
MPHAKA:	Ga ke sa tseba gabotse gore e reng.	15
HUNADI:	Wa be wa tšwa dikudumela bjalo nke o be o nametšwe ke baloi. A re robale o tla tsoga o mpotša gosasa.	
MPHAKA:	<i>(O khurumetša dikobo a kgokgona)</i> Ai! Ka tla ka bona dilo.	
HUNADI:	Tlogela go balabala. Toro ke toro. Ke meriti ya bošego. Robala mogatšaka, o khutše.	20
MPHAKA:	<i>(O a ikhurumolla mme o tima lebone, lentšu lela le kwala gape ge ba se no go robala)</i>	
LENTŠU:	Mphaka! Mphaka! Ke re ge o ka se ke wa tliša bana bao gae pele ke ikela boyabatho o ka se lokelwe ke selo.	
MPHAKA:	<i>(O a hlobaela)</i>	25
LENTŠU:	Ditšhaba di tla bapala ka wena wa ba diketso. O kwele?	
MPHAKA:	<i>(O a phaphama o tšhuma lebone)</i> Banna, ke toro mang yona ye. Hei, Hunadi!	

[Letl. 19–20]

15.1 Bontšha ditšhupasefala TŠE PEDI tša go hlaloša ditiragalo. (2)

15.2 Hlaloša thuto yeo re hwetšago ditiragalong tša setsopolwa se. Fahlela karabo ya gago. (2)

- 15.3 Ditiragalo tša setsopolwa se di diragala tikologong ya mohuta mang? Thekga karabo ya gago. (2)
- 15.4 Na molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Thekga karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 15.5 Nyalantšha leina la papadi ye le diteng tša yona. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 15.6 Na morero wa papadi ye ke ofe? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (3)

LE**SETSOPOLWA SA J**

MPHAKA:	<i>(Ka kantorong yunibesithing)</i> Bjale gona di ntšhitile. Le mo ke bego ke holofetše gore ke amogetšwe šefa ke ntšhwa ka dikgoro. Go fetela dileteng tše dingwe go ka se sa nthuša selo. Bokaone ke gomele Bonwatau. Šefa ke tla be ka fetša lefase ka moka. Le ge go thwe ke šebešebe phukubje e fula le dinku kua Bonwatau, ba tla nkamogela? Go tšofala le gona go nkakatletše. Ke tsošitše ditšhaba ke bjetše peu yeo nka se jego mabele a yona. Gagešo ke tla e hloka ka ge ke sa hlwe ke na le maatla a makaalo. Aowa, ke tla phurollela Hunadi mafahla a ka mme ka kwa gore yena o di bona bjang tša go gomela Bonwatau. <i>(Morago ga dithuto Mphaka o napile o leba gae ka pelo e boima)</i>	5 10
MPHAKA:	Mosadi, di šitile Phaahla go ahlola lehono.	
HUNADI:	Ka mkgwa mang?	
MPHAKA:	Lengwalo šeleo ipalele.	
HUNADI:	<i>(O bala lengwalo)</i> A rena re a di bona!	
MPHAKA:	O a e kgolwa bjale toro yela ya ka?	15
HUNADI:	Ke tla be ka e kgolwa mogatšaka. Mphaka, ge go dirweng ge ditaba di le ka sebopego se?	
MPHAKA:	Go boela pitšeng.	
HUNADI:	O ra go hwa lehu o itebeletše?	
MPHAKA:	Re šetše re le melora, re sa le tšhabelang?	20
HUNADI:	Aowa, Tholo, re ka mpe ra hwela nageng.	
MPHAKA:	O a belaela ge ba re bjale phiri e robala le dinku?	
HUNADI:	Go wena e tla ba phiri ye e gagolago. E tla go tleroganyana. Bana ba re tla dirang ka bona?	
MPHAKA:	Raisibe o tla no šala ka ge a šetše a forane le morwa Nkono.	25

[Letl. 99–100]

- 15.7 Efa tswalano gare ga:
- 15.7.1 Mphaka le Hunadi. (1)
- 15.7.2 Mphaka le Raisibe. (1)
- 15.8 Efa mohola wa polelonoši ya Mphaka mathomong a papadi ye. (1)
- 15.9 Hlaloša boithekgo bja diteng tša setsopolwa se. (1)
- 15.10 Na dipolelo tša Hunadi di mo tšweletša e le motho wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 15.11 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao mongwadi a tšweleditšego kgegeoteramatiki papading ye. (3)
- 15.12 Maikutlo a gago ke afe mabapi le tshwaro ya Mphaka dinageng di šele? Tiiša karabo ya gago ka lebaka. (2)

[25]

POTŠIŠO YA 16: POTŠIŠO YE TELELE**LEHUFA – P Mothupi**

Sekaseka **thulaganyo** ya papadi ye o lebeletše diponagalo tše di latelago:

- 16.1 Kalotaba
- 16.2 Phekgogo
- 16.3 Sehloa
- 16.4 Tlemollo ya lehuto

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 17: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****LEHUFA – P Mothupi**

Bala setsopolwa sa K le sa L ka šedi gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA K

(Ke thapama. Ge seširo se bulego re bona Lerato a athile mokotlana legetleng a tsena ka lebati la phapoši ka boiketlo)

LERATO:	<i>(O athile mokotlana o tsena ka boiketlong moo go lego Radithekisi)</i>	
	Dumela, rato.	
RADITHEKISI:	<i>(O tsoša sefahlego se se šišitšego ka manyami)</i> Nxa! <i>(O šikinya hlogo)</i>	5
LERATO:	<i>(O maketše)</i> Ke re na le hlwele bjang, moratiwa?	
RADITHEKISI:	<i>(O itira mo nkego ga a kwe selo)</i> A o bolela le mang?	
LERATO:	Ao, moratiwa, ke bolela le wena.	
RADITHEKISI:	<i>(Ka bogale)</i> O re go reng?	10
LERATO:	Ke re na le hlwele bjang lehono?	
RADITHEKISI:	A wena o be o nyaka ge re ka hlwa bjang?	
LERATO:	<i>(O sa tlabegile)</i> Kgane go senyegile kae lehono, moratiwa?	
RADITHEKISI:	O tlo re go tseba wa dira eng?	
LERATO:	Eupša ...	15
RADITHEKISI:	<i>(O mo tsena ganong)</i> Gabotsebotse o ntshwenyetšang?	
LERATO:	<i>(O tlabega go ya pele)</i> A o ra ge ke go tshwenya ka eng?	
RADITHEKISI:	Se fetole potšišo ka potšišo, mmalegogwana tena? Ke re gabotse o nyakang go nna?	
LERATO:	<i>(O nyaka go fetola eupša leleme le a raragana)</i>	20
RADITHEKISI:	Bjale o homoletše eng? <i>(O lebelela ka mo le ka mo)</i> Bolela le mahlo a matala! <i>(O nyakanyaka lefeela)</i>	
LERATO:	<i>(O tšhogile ebile o rothiša megokgo)</i> Kgane ke go dirileng mo ebilego o re ke na le mahlo a matala?	
RADITHEKISI:	<i>(Ka swele)</i> Kgane ga se a matala?	25
LERATO:	<i>(O a se kgitla)</i> Ke gore molato wa ka ke eng?	
RADITHEKISI:	Bjale o lilelang? Ke a bona o nagana gore ke tšhošwa ke megokgwana ye ya gago. Ga o lle madi mos.	
LERATO:	<i>(O sa se kgitla)</i> TatagoMotlakapela, ke gore ruriruri ga o nyake go mpotša diphošo tša ka ge e se go mphoša ka noga? Ke tloga ke go senyeditše eng se sekaa?	30
RADITHEKISI:	Kgane ga o tsebe molato wa gago?	

[Letl. 16]

- 17.1 Bontšha ditšhupasefala tša:
- 17.1.1 Go tšweletša maikutlo a pefelo. (1)
- 17.1.2 Go hlaloša tiragalo. (1)
- 17.2 Hlaloša thuto yeo re e hwetšago ditiragalong tša setsopolwa se. Fahlela karabo ya gago. (2)
- 17.3 Ditiragalo tša setsopolwa se di diragala tikologong ya mohuta mang? Thekga karabo ya gago. (2)
- 17.4 Na molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Thekga karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 17.5 Nyalantšha leina la papadi ye le diteng tša yona. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 17.6 Na morero wa papadi ye ke ofe? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (3)

LE

SETSOPOLWA SA L

RADITHEKISI:	(O a lla) Mma, go hlwa o nkomanya go ka se thuše selo. Se se lego gona nkabe o nthapediša gore ke fole ke tle ke kgone go thoma bophelo ka bofsa.	
MADITABA:	Ke a go rapediša, ngwanaka. Eupša o tsebe gore bohlae bo tšwa lebading. Le gona mo lefaseng ga se ga bomotho. O se tsoge wa re go bona o hlaba kgobe ka mootlwa wa raga ba dikobjanadimagetleng. Se sengwe gape se o swanetšego go se tseba ke gore Bapedi ba be ba sa bolele maaka ge ba re go akalala gabonong go wa fase ke ga bona. (Go tsena Lerato, Ntshepe le Motsiri) Baeng ba bangwe šeba ba tlo go bona.	5 10
RADITHEKISI:	Ke bomang bona bao?	
MADITABA:	Tsoša hlogo o ba bone.	
RADITHEKISI:	(O tsoša hlogo) Ba nyaka eng mo?	
MADITABA:	Ba tlo go bona ... Kgane? (Lerato, Ntshepe le Motsiri ba fihla go bona)	15
BORARO:	Dumelang, batho bešo.	
MADITABA:	Agee, mokgotse, le kae?	
MOTSIRI:	Re gona ge e se go tšhošwa ke tšona tše tša lena.	
MADITABA:	Le lena le a iponela, mokgotse.	
NTSHEPE:	(O lebelela Radithekisi ka mahlo a lešoko) Go bjang, monna wa gešo?	20
RADITHEKISI:	(O rothiša megokgo) Bjale ka ge o mpona, Morena.	
LERATO:	(Ka bogale) O kgonegile! O be o nagana gore o tlo felela kae?	
NTSHEPE:	Aowa Lerato, o bolela bjang? A ga o bone gore motho yo o kwa bohloko?	25
LERATO:	Ihu! Kgane le yena o na le madi? Sethunyana se a bego a ntshepiša sona se feditše se jele yena. Mpša ge e loma mong wa yona e lokile.	
MOTSIRI:	Aowa ngwanaka, ga nke go bolelwa bjalo. Motho yo wa ...	

[Letl. 86]

- 17.7 Efa tswalano gare ga:
- 17.7.1 Maditaba le Radithekisi. (1)
- 17.7.2 Ntshepe le Motsiri. (1)
- 17.8 Efa mohola wa polelonoši ya Lerato mathomong a papadi ye. (1)
- 17.9 Hlaloša boithekgo bja diteng tša setsopolwa se. (1)
- 17.10 Na dipolelo tša Ntshepe di mo tšweletša e le motho wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 17.11 Ka dintlha TŠE THARO hlaloša ka fao mongwadi a tšweleditšego kgegeoteramatiki papading ye. (3)
- 17.12 Maikutlo a gago ke afe mabapi le sephetho se Lerato a se tšerego sa go hlala Radithekisi? Tiiša karabo ya gago ka lebaka. (2)
- [25]**

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80

